

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. Кръстьо Илиев Петков

Върху дисертационен труд на КОНСТАНТИН ДЕЛОВ ПИСКОВ на тема :
„ИНОВАТИВНО УПРАВЛЕНИЕ НА ОБЩИНСКИТЕ СОЦИАЛНИ УСЛУГИ
(ЕВРОПЕЙСКИ КОНТЕКСТ)

представен за присъждане на образователна и научна степен „доктор” по
научна специалност „Организация и управление извън сферата на
материалното производство”

Представеният за рецензиране труд на докторанта е с общ обем от 271 страници. От тях 211 са аналитично съдържание и справочни материали към дисертацията, а 60 страници са приложения /критерии, стандарти и данни от емпирично социологическо изследване на нагласите на респонденти към социални услуги в общността/.

Разработката включва три глави и заключение; приложен е и списък с използвана литература, както и пояснение за използваните съкращения. Всяка от главите в дисертацията е разделена на по-малки параграфи, като авторът е сметнал за необходимо да формулира и специфични изводи в края на всяка глава. Основният текст съдържа 13 таблици и фигури. Библиографията включва 141 заглавия на български, руски и английски език, както и 51 интернет адреси.

От тази кратка справка се вижда, че авторът Константин Писков е извършил значителна по обем обзорна/теоретична ,

изследователска/аналитична и приложна работа, която в редица отношения надхвърля обичайните стандарти при работата на докторантите.

Към тази констатация следва да се прибави и безспорната актуалност на избраната тема: първо, защото социалните услуги в местните общности са в центъра на реформите в социалната сфера през последните 12 години и този процес не е завършил; второ, защото иновативните подходи често се сблъскват с рутината и консерватизма на традиционните/наследените практики, създавайки колизии в работата на общините и взаимоотношенията в общностите.

Авторът на дисертацията е бил изправен пред сериозно предизвикателство: да изследва един разгръщащ се процес на многостранна трансформация – на институциите, в обществените нагласи и механизмите на управление. От тези гледни точки амбицията на автора да направи обстоен преглед на възникващите български социални практики в европейски контекст и да предложи свой модел за насърчаване на социалните иновации и апробиране на нови социални технологии заслужава висока оценка и подкрепа.

Следва да се отбележи също, че доскоро теорията и практиките на социалната политика в България /в частност – социалната работа/ бяха повлияни от завареното наследство, при което държавата и нейните специализирани институции поемаха цялата грижа по обслужването на нуждаещите се от специална подкрепа- медико-социална, образователна, материална и пр. Този факт изисква да се подложи на критична преоценка концептуалната база, както и критериите и стандартите за оценка на ефективността на социалните грижи. Методологическата изходна точка, отстоявана от автора на разработката, че трансформацията на заварената система за социални грижи е свързана с успешната реализация на две взаимно обвързани изисквания – деинституционализация и

децентрализация –е правилна и добре обоснована. Проблемът е, че в социалната реалност именно тези паралелни трансформационни процеси се натъкват на ограничения и съпротива от различно естество. Действието на инерционните фактори и съпротивителните сили е доловено точно в анализа. На редица места в първа глава се подчертава, че деинституционализацията и децентрализацията у нас напредват твърде бавно, което създава зони на напрежение, хаос и дори конфликти - на регионално равнище и вътре в местните общности.

Кои са причините за трудното реформиране на сектора „Социални услуги“? Константин Писков не се е изкушил да ги търси чрез вторично проучване на вече проведени изследвания, или чрез литературен обзор, а е планирал и осъществил свой изследователски проект. Имам предвид социологическото изследване на състоянието на социалните услуги и публичните нагласи в две общини: Пловдив и Стара Загора, което е дало а солидна емпирична база от данни за анализ, изводи и препоръки. Те са формулирани във втората и третата глава на дисертацията, както и в заключението. Подчертавам този факт, защото придава необходимата научна достоверност на анализа в приложната част на дисертацията.

Критичното –аналитично и емпирично- преосмисляне на ситуацията, посоката и темпа на реформите в сектора „социални услуги“ логично води до решението за изработване на усъвършенстван модел за управление. Авторът го е обозначил като „концептуален модел“, но този титул не отразява напълно реалната стойност и приложимост на извършеното от него. Според мен, в случая са налице още няколко компонента, които надхвърлят традиционната представа за концептуалност /тя визира обикновено система от теоретични постановки и съпътстващ понятиен апарат/. Константин Писков е разработил и предложил пакет от взаимно обвързани критерии за оценка на управленските решения в сегмента на

социалните услуги; подредил е елементите на иновативния пакет /какво трябва да съдържа, за да е наистина новаторски и да отразява европейските норми/; описал е стандартите, които трябва да се спазват в социалната работа; посочил е очакваните резултати. Казано накратко, изработил е методика за оценка на въздействието на реформите в социалните услуги- една спорна и все още неувоена материя / главно от факторите, вземащи решения в социалната сфера/.

Именно в тази част на дисертацията /стр.152-1574/ е реализиран и основният принос: теоретическо обосноваване и приложно разработване на алтернативен модел за управление на социалните услуги в местните общности. Лансираният модел отговаря на изискването да е иновативен, защото от една страна включва елементи и решения от добрите европейски практики; от друга страна-разчита на апробираните в българската практика варианти на предлаганите услуги; от трета страна-адресиран е не само към институциите и целевите групи, но и към социалните агенти /доставчици на услуги/ от неправителствения сектор.

Разбира се, предложеният модел не е готова матрица, която следва да се наложи механично във всяка община, независимо от обстоятелствата. Както правилно се отбелязва в дисертацията, социалният ландшафт в българските региони е изключително пъстър- наред с мегаполисите съществуват и миниатюрни общности, с оскъдни ресурси; различията в менталитета и културно-образователното равнище са също значителни и т.н. Следователно, иновативната алтернатива се нуждае от осмисляне и регионално адаптиране- в което виждам и едно от перспективните приложни направления за реализиране на идеите, заложените в дисертацията.

Като оригинално постижение и безспорен принос следва да се оцени и проведеното ЕСИ в две съседни общини от Южна България: Пловдив и

Стара Загора. Заслугата за изработването на теоретичния модел, теренното изследване и анализа на данните е изцяло на автора Константин Писков. Независимо, че процедурите за емпиричните изследвания в социологията са стандартизирани, тяхното приложение за сондиране на обществените нагласи в местните общности по отношение на предоставяните социални услуги предполага достатъчно висока степен на професионализъм. В случая професионализмът е налице. Събраната емпирична информация може да се ползва и за други цели- например при обучение на нови експерти-социални работници, на общински администратори, студенти по социални дейности и др. Категорично препоръчвам това да се случи след защитата на дисертационния труд. Със сигурност резултатите от ЕСИ ще представляват интерес и за ръководителите в двете общини, обект на проучването.

Авторефератът, подготвен от докторанта Константин Писков, отразява вярно съдържанието на дисертационния труд. Имам следната бележка: в автореферата не са добре подчертани приносите на автора. Вярно е, че те следва да се посочат в отделна справка. Но текстовете на автореферата трябва да представят по-отчетливо постиженията на автора, особено в приложен управленски план /за които вече стана дума в рецензията/.

Имам и още две бележки към автора на дисертационната разработка, по които очаквам на защитата да се изрази становище:

Първо, какво е влиянието на финансово-икономическата криза върху хода на реформите в сектора „Социални услуги”. В дисертацията с основание се очертават проблемите, които възникват във връзка със съкращаване на социалните разходи на общините, делегираните бюджети, честите промени в нормативната база и др. На практика през последните 4-5 години процесът на т.нар. фискална децентрализация е спрял. Какъв

изход от тази ситуация, която ограничава иновативните практики, вижда докторантът?

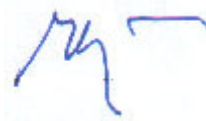
Второ, какви са конкретните перспективи за по-нататъшната експанзия на гражданските експертни структури /НПО/ в сектора социални услуги? Ще продължи ли „огражданяването” на услугите, ще се разнообразява ли пакетът от социални услуги за сметка на т.нар. доброволческа работа? Или е необходима пауза във въпросната експанзия, през която да се повиши качеството на предлаганите услуги от алтернативни/недържавни агенти?

Формулираните по горе въпроси не поставят под съмнение основните достойнства на дисертационния труд. Както вече казах, разработката, направена от Константин Писков отговаря на изискванията за задълбочено, новаторско, оригинално/авторско проучване на проблемни ситуации в социалната област.

**Този факт, както и изброените приноси ми дават основание да
предложа на уважаемите членове на научното жури да присъдят
образователната и научна степен „доктор” по научна специалност
„Организация и управление извън сферата на материалното
производство”
на автора на дисертационния труд Константин Делов Писков.**

27 юни, 2013 г.
София

Рецензент:

/Проф. Кръстьо Петков/

